

Și eu scriu despre cărți (concurs de recenzii de carte)

Fata cu portocale, de Jostein Gaarder

Cristina Elena Rotaru (17 ani)

Nu cu mult timp în urmă am aflat că cea mai nimerită cale de a-ți arăta dragostea pentru cei dispăruți este să le spui povești ca și cum ei ar fi aici și te-ar asculta, dar ce te faci când cei dispăruți vor să-ți spună ție o poveste? Asta poți afla doar dacă citești carte lui Jostein Gaarder- „Fata cu portocale”.

Te-ai gândit vreodată la posibilitatea de a fi pus în ipostaza de a alege dintre a trăi viața aceasta pământească, ca mai apoi să mori și să nu te mai întorci niciodată sau a nu trăi de loc ? Dar cum ar fi ca această întrebare să fi călătorit cumva prin timp printr-un căruț de copil, vechiul tău căruț, și să fi ajuns la tine la vârsta adolescenței, cam pe la 15 ani, iar întrebarea să fie de la o persoană pe care nu ți-o mai amintești, dar care să fi fost centrul universului tău pentru un timp ?

„Gaarder scrie adesea din perspectiva copiilor, explorându-le sentimentul de minune despre lume. Folosește adesea meta-ficțiunea în lucrările sale, scriind povești în povești. Gaarder s-a născut într-o familie de profesori. Cea mai cunoscută lucrare a sa este romanul *Lumea lui Sophie*, sau „Un roman despre istoria filozofiei”. Această lucrare populară a fost tradusă în cincizeci și trei de limbi; există peste treizeci de milioane de exemplare tipărite, cu trei milioane de exemplare vândute doar în Germania.”(informație preluată de pe *Goodreads*).

„Fata cu portocale” este un roman care, prin tragedia morții tatălui lui Georg, ne demonstrează că dacă trecem peste nu înseamnă să-i uităm pe morți. Adevărul e că viața trece într-o clipă, iar misterul *fetei cu portocale* nu trebuia pierdut, ci păstrat pentru viitor, astfel gestul lui Jan Olav stabilește o legătură cu viitorul prin această poveste pe care o transpune într-o scrisoare în care povestește despre cum el și mama lui Georg, Veronica, s-au cunoscut. Poveste tragică a lui Jan Olav ne amintește că părăsim această lume așa cum am venit, singuri și cu nimic : „***Oricum, nu citisem decât începutul povestirii. Poate că totuși era ceva într-adevăr misterios cu această „fată cu portocale”. Dacă nu ar fi fost așa, nu ar fi început tata să-mi povestească despre ea. Era bolnav, știa că s-ar putea să moară. Ceea ce scria trebuie să fi fost ceva foarte important pentru el, și poate și pentru mine.***”(Fata cu portocale, Jostein Gaarder)

Povestea *fetei cu portocale* este întruchiparea unei iubiri asemănătoare celei dintr-un basm, căci cei doi se caută mereu, dar nu se găsesc decât din întâmplare : „***și de fiecare dată când dădeam cu ochii de ceva galben sau portocaliu pe stradă, mă gândeam că acum-acum o voi întâlni din nou. Pe cât de mari erau însă așteptările, tot atât de mari erau și dezamăgirile. Au trecut zile și săptămâni și într-o luni dimineață am intrat în cafenea de pe bulevardul Karl Johan unde eu și colegii mei eram clienți obișnuiți. Imediat ce am deschis ușa și am intrat în local, m-am oprit brusc și m-am tras un pic înapoi. În fața mea stătea fata cu portocale! Nu mai fusese acolo vreodată, în orice caz nu în același timp cu mine. Dar iată că acum ședea cu***

o ceașcă de ceai în față și răsfoia o carte colorată în culori vii. Era ca și cum o mână invizibilă o așezase acolo ca să mă aștepte să intru și să o întâlnesc. Avea pe ea același hanorac uzat și acum ascultă, Georg, poate că nu o să-ți vină să crezi, dar între ea și masa mică de cafea se afla o pungă mare de hârtie plină ochi cu portocale proaspete, pe care o ținea în brațe..”(Fata cu portocale, Jostein Gaarder)

După ce identitatea fetei cu portocale este descoperită, aflăm faptul că trebuie să ne întoarcem la origini pentru a ne regăsi, iar că lucrurile nu se schimbă, ci noi ne schimbăm, ne schimbăm modul în care privim lumea din jurul nostru, de aceea Jan Olav nu a recunoscut-o pe Veronica, nu doar pentru că ea se schimbase în ultimii 12 ani, căci, astfel, nici Veronica nu l-ar fi recunoscut, ci pentru că a vrut să creadă că iubita care a ales-o din toate fetele din tramvai era unică, poate din altă lume după cum spune și în roman. Pe de altă parte farmecul care o învăluie pe Veronica este absolut fatal, atuul ei principal fiind zâmbetul: „**Și astfel m-a surprins asupra faptului, pentru că și-a dat seama că stătusem acolo o vreme tot uitându-mă la ea. Mi-a zâmbit cald și acel zâmbet, Georg, putea să topească întreaga lume, căci dacă lumea l-ar fi văzut, ar fi avut puterea să oprească toate războaiele și toate dușmăniile de pe întreaga planetă; în orice caz s-ar fi încheiat îndelungate armistiții.**” (Fata cu portocale, Jostein Gaarder)

Romanul este unul despre familie, un roman de dragoste și, în același timp, un roman despre autocunoaștere. Georg află povestea părinților lui și reușește să răspundă la întrebările puse de tatăl lui pe parcursul scrisorii. Desigur că scrisoarea trebuia *livrată* la această vârstă de 15 ani, deoarece tânărul adolescent trebuia să înțeleagă întrebările și importanța evenimentelor din scrisoare, iar căruciorul cel vechi devine solul trimis din trecut: „**Căruciorul era mai mult decât un simplu cărucior sport. Era o cutie poștală.**” (Fata cu portocale, Jostein Gaarder)

„Fata cu portocale” este o poveste plină de simboluri care trezesc întrebări cu răspunsuri greu de găsit, de exemplu prezența telescopului Hubble: „**Să fi fost tata un clarvăzător? Sau poate să fi fost o pură coincidență faptul că el m-a întrebat despre telescopul Hubble la scurt timp după ce terminasem lucrarea?**”(Fata cu portocale- Jostein Gaarder);(Era sau nu o coincidență menționarea lui la început de scrisoare ?) sau a tatălui vitreg a lui Georg, Jorgen: **Deoarece ea nu a mai spus nimic, am întrebat-o din nou: — Nu poți să-mi spui cine era în Toyota albă? Ea m-a privit rigidă și gânditoare, de parcă se hotărâse să treacă printr-un zid de oțel, chiar dacă acesta avea să o sfâșie. Apoi a spus cu o voce stinsă: — Era Jorgen. Am simțit că mă ia amețea. — Jorgen? Am spus. A dat din cap. Am simțit cum mă ia și mai tare amețea.** (A fost acesta amantul Veronicăi după ce Jan Olav s-a îmbolnăvit ?). De remarcat este prezența regulilor nescrise pe care cei doi îndrăgostiți trebuie să le respecte de-a lungul romanului, Jan Olav trebuie să o aștepte pe *fata cu portocale* timp de 6 luni, fără ca el să știe nimic de ea, dar aceasta trimite o carte poștală, iar îndrăgostitul se duce după ea de la Oslo până în Spania, cu riscul ca *fata cu portocale* să nu-și țină promisiunea făcută atunci când au întocmit înțelegerea, anume de a-și petrece restul zilelor împreună după ce așteptarea lui va fi luat sfârșit. Bineînțeles că odată regulile fiind încălcate, semnele apar, astfel ei văd un porumbel alb mort imediat ce identitatea *fetei cu portocale* este aflată. Poate că boala care l-a omorât pe Jan Olav a fost pedeapsa nerespectării regulilor, sau poate, asemenea marilor iubiri (*Romeo și Julietta*, Jack

și Rose din filmul *Titanic* sau ca Marguerite și Armand din *Dama cu camelii*) nu le-a fost scris să rămână împreună, pentru că toate faptele au consecințele lor.

Însă, după terminarea scrisorii, Georg capătă curaj și se hotărăște să o abordeze pe *fata cu vioara* pe care a observat-o atunci când se ducea la cursurile de pian și pe care o vede săptămânal, dar nu are curajul să-i vorbească. De asemenea, acesta reținează cât de importantă este existența sa și a relației dintre Veronica și Jan Olav: **„Acum înțeleg acest lucru. Dintr-o dată îmi dau seama de amploarea pe care o au toate acestea. Pentru prima oară înțeleg din adâncul sufletului ce înseamnă a nu exista. Mi se pune un nod în gât. Mi se face greață. Dar mă și enervez. Mă înfurii când mă gândesc că într-o zi voi dispărea și nu voi mai fi, nu o săptămână sau două, nu patru sau patru sute de ani, ci toată eternitatea. Mă simt ca o victimă înșeiată și păcălită, ca și cum mai întâi ar veni cineva și ar spune: „Poftim, ai aici o lume întreagă în care să te distrezi. Uite jucăria sunătoare, uite trenulețul BRIO, uite școala unde vei începe la toamnă”. Pentru ca mai apoi să râdă: „Ha, ha, te-am păcălit!” întreaga lume se năruie în fața mea.”** (*Fata cu portocale*, Jostein Gaarder).

Însă, totuși de ce a ales autorul să folosească portocala și nu orice alt fruct? Portocala are nenumărate semnificații, de exemplu parfumul florilor de portocal denotă inocență și seducție: **„Când în sfârșit ne-am ridicat, m-a tras de mână până la portocalul sub care stătușem, sau poate eu am dus-o, numi amintesc prea bine.”** (*Fata cu portocale*, Jostein Gaarder), iar astfel *fata cu portocale* este inocentă și seducătoare asemenea fructelor cu care este asociată. De asemenea, o superstiție spune că dacă ai mai multe portocale se prevestește moarte unei rude, astfel aceste portocale prezente încă de la începutul poveștii prevestesc sfârșitul tragic al lui Jan Olav. Tot portocala este considerată fructul zeilor sau se crede că măgul de aur dăruit de Juno lui Jupiter în ziua nunții lor celeste ar fi o portocală, așadar portocala este simbolul dragostei celor doi.

Titlul romanului „Fata cu portocale” simbolizează unicitatea iubitei alese. „Fată” este un substantiv comun care denumește o persoană de sex feminin nemăritată, dar articularea acestuia cu articolul hotărât „a” arată unicitatea sa, există o singură „fată cu portocale”. Asemenea după cum spune și Veronica: **„— Tu nu ai luat tot drumul până la Sevilla pentru că trebuia să te întâlnești cu o fată oarecare. Ar fi ca și cum ai trece peste multe izvoare ca să aduci o găleată de apă, pentru că sunt multe fete în Europa, ca și multe izvoare, de altfel. Tu ai venit aici ca să mă întâlnești pe mine. Dar eu nu sunt decât una. Tot așa, eu nu am scris din Sevilla unui băiat oarecare din Oslo. Ți-am scris ție.”** (*Fata cu portocale*, Jostein Gaarder).

Modul în care este scrisă carte este unul jucăuș și ușor de citit. Cartea are 176 de pagini și este tipărită de editura *Univers*, 2003, carte nu este structurată pe capitole, ci este scrisă într-un mod cursiv și construită, în așa fel încât, să nu o poți lăsa din mână până nu află ce se întâmplă cu misterul care o învăluie pe *fata cu portocale*.

Romanul subliniază faptul că timpul în sine este un blestem, dacă avem mult, așteptăm mai mult, iar dacă îl terminăm mai repede decât am crede ajungem la concluzia că e dureros să lăsăm treburi neterminate și potențiale neîmplinite. Sunt lucruri pe care nu le uiți niciodată, cum alfel să știm dacă o anumită persoană este importantă pentru noi, poate de aceea a scris Jan Olav

povestea sa și a Veronicăi, căci tot ce avem este povestea noastră, iar el a scris-o, nu ca să-și amintească, ci ca să o povestească și ca ea să nu se piardă în timp.

Planurile temporale prezente în roman se împletesc cu ajutorul elementelor care au trecut proba timpului. Primul plan este cel al prezentului, în care Georg trăiește alături de familia sa, Veronica, Jorgen, Miriam și bunicii săi, al doilea plan este cel trecutul, momentul în care Jan Olav scrie poveste și momentul când o trăiește. Telescopul Hubble, trenulețul BRIO, calculatorul lui Jan Olav sunt cele trei obiecte care au făcut parte atât din viața lui, cât și din cea a lui Georg adolescentul. De asemenea, remarcat se face planul cosmic, reprezentat în primă instanță de telescopul Hubble, mai apoi reprezentând planul care păstrează singura amintire a tatălui și a fiului: amintirea povestită din perspectiva tatălui - „**Cu un an înainte fuseși prea mic. Ți-am pus un pulover gros și niște pantaloni tricotați, am luat și eu o canadiană și ne-am așezat amândoi afară pe terasă. Stinsesem luminile în casă și acum am stins și luminile de pe terasă. Mai întâi ți-am arătat luna, o semilună subțire care era jos pe cer către est. Era o seceră cu fața spre dreapta, deci era în descreștere. Ți-am spus toate acestea.**” (*Fata cu portocale*, Jostein Gaarder) și momentul în care fiul și-o amintește - „**ÎMI AMINTESC ACEA NOAPTE AFARĂ PE TERASĂ! Mi se grefase pe măduva spinării. Era tatuată pe inima mea. Când am citit, am simțit de mai multe ori cum mă trec fiori de gheață. Pot să spun că până acum uitasem totul, căci nu mi-aș fi amintit niciodată de acea noapte înstelată dacă nu aș fi citit despre ea, dar acum mi-am amintit totul extrem de clar. POATE CĂ ACEASTA ESTE SINGURA AMINTIRE REALĂ PE CARE O AM DESPRE TATĂL MEU**” (*Fata cu portocale*, Jostein Gaarder). Astfel, acest plan cosmic devine planul în care cei doi l-au împărțit o singură dată împreună.

Personajul principal al acestui roman este, desigur, Georg, chiar dacă pe parcurs se vorbește mai mult despre Jan Olav și *fata cu portocale*. De asemenea, *povestea fetei cu portocale* devine suprapersonajul acestui roman, *suprapersonajul* „nu este un individ uman, ci un loc, un eveniment, o metaforă – în sistemul cărora sunt incluse un număr oarecare de personaje” (*Raluca Elena Oniga*), deoarece povestea *fetei cu portocale* include personaje precum Jan Olav, Veronica și Jorgen, dar și bunicii lui Georg.

Voi încheia prin a spune că acest roman este un roman al speranței, pentru că Jan Olav și-a pus speranța că Georg își va aminti de el și, în același timp, că scrisoarea va ajunge la destinație, astfel speranța a devenit o alegere : „**Dar a visa despre ceva improbabil se are un nume al său. Se numește speranță.**” (*Fata cu portocale*, Jostein Gaarder), așa cum ar trebui să devină pentru fiecare, să sperăm că mereu va fi mai bine.